

O‘ZBEKISTONDA KREATIV IQTISODIYOTNI QO‘LLASHNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI

Aliqulova Marxabo Samarovna

TDIU Samarqand filiali Iqtisodiyot fanlari o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekistonda kreativ iqtisodiyotni qo‘llashning zamonaviy muammolari haqida so‘z yuritilgan.

Kalit so‘zlar: ekzotik, innovatsiya, strategik resurs, xalqaro kapital bozori, moliyaviy tuzilmalar, paradoksal vaziyat, raqobat muhiti, iqtisodiyot.

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ КРЕАТИВНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ

Аликулова Мархабо Самаровна

ТДИУ Самаркандский филиал Учитель экономики

Аннотация: В данной статье говорится о современных проблемах применения креативной экономики в Узбекистане.

Ключевые слова: экзотика, инновации, стратегический ресурс, международный рынок капитала, финансовые структуры, парадоксальная ситуация, конкурентная среда, экономика.

MODERN PROBLEMS OF CREATIVE ECONOMY APPLICATION IN UZBEKISTAN

Alikulova Markhabo Samarovna

TDIU Samarkand branch Economics teacher

Abstract: This article talks about the modern problems of applying the creative economy in Uzbekistan.

Key words: exotic, innovation, strategic resource, international capital market, financial structures, paradoxical situation, competitive environment, economy.

Kirish. Jahon iqtisodiyotida innovatsiyalar va innovatsion ishlanmalar hamda kreativlik iqtisodiyotni rivojlantirishning eng xarakterli xususiyatlaridan biriga aylanib bormoqda. Yaqinda bu nom ekzotik, noma'lum va hatto professionallar

orasida ham unchalik aniq bo'lmagan nomni eslatardi, ammo endi innovatsiyaning o'zi ham, uning tushunchalari hamda kreativlik dunyo iqtisodiyotiga tezda kirib kelmoqda. Innovatsion jarayonda jiddiy rol o'ynaydigan va innovatsiyalarni korxonalar uchun strategik resursga aylantiradigan xalqaro kapital bozori kengayib bormoqda va unga kreativ jarayonlar bu borada unga yangi mablag'lar unga yordam beradi.

Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, innovatsiyalarga ko'pincha odamlarning bevosita salbiy munosabati va pozitsiyasi salbiy ta'sir ko'rsatadi. Biroq, O'zbekistonda paradoksal vaziyat rivojlanmoqda, ya'ni butun jamiyat innovatsion jarayonlarga ijobiy munosabat va qo'llab-quvvatlashni bildirayapti.

Shu ma'noda, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan islohotlarning yangi bosqichida iqtisodiyotda davlat ishtiroki bosqichma-bosqich kamaytirilayotgani quvonarlidir. Xalqimiz dunyoqarashida innovatsiya muhitini yaratish eng muhim vazifamizdir. Innovatsiya bo'lmas ekan, hech bir sohada raqobat, rivojlanish bo'lmaydi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev bu haqida shunday deganlar:

“Bu sohadagi o'zgarishlarni xalqimizga keng targ'ib qilmasak, odamlarda ko'nikma paydo qilmasak, bugungi davr shiddati, fan-texnikaning mislsiz yutuqlari bilan hamqadam bo'lolmaymiz. Shuning uchun ushbu faoliyatni zamon talablari darajasida rivojlantirish yangi vazirlik, qolaversa, ushbu markazning asosiy vazifasi bo'lishi kerak.”[1]

Asosiy qism. Iqtisodiyot professional diagnostika asosida tahlil etilib, strategik harakatlar samaradorligini oshirish bo'yicha ko'rilayotgan chora-tadbirlar natijasida 2017 yilda barqaror iqtisodiy o'sish sur'atlari 5,5 foizni tashkil qildi, eksport hajmi qariyb 15 foiz ko'paydi. Tashqi savdo aylanmasining ijobiy saldosi 854 million AQSh dollariga yetkazildi.[3]

Agar mavjud salohiyat va imkoniyatlardan oqilona foydalanilsa, iqtisodiy ko'rsatkichlar muttasil oshib boraveradi. Buning uchun iqtisodiyot tarmoqlarini

modernizatsiyalash hamda yangilash tadbirlarini yanada jadallashtirish zarur. Davlatimiz rahbari ta'kidlaganidek, mamlakatimiz gaz va elektr energiya sohasidagi kapitalning texnologik eskirganligi hamda modernizatsiyalashtirilmaganligi sababli gaz ishlab chiqarishda tabiiy gazning 23 foizgacha, elektr uzatishlarda esa elektr energiyasining 20 foizgacha isrof bo'layotgani juda achinarlidir. Bebaho boyliklarimiz behuda yo'qotilishining oldini olish uchun texnologik qoloq hamda samarasiz ishlab chiqarish jarayonidan voz kechishimiz darkor. Zero, kapital yangilanmas ekan, texnologik rivojlanish ham bo'lmaydi. Ammo kapital yangi bo'lgani bilan uning ishlash texnologiyasi eski bo'lsa, uning ham samarasi sezilmaydi. Buning yana bir salbiy oqibati shuki, malakali kadrlarga bo'lgan talab ham pasayib boraveradi.

Bugungi kunda kreativ industriya yiliga 2,3 trln dollarga yaqin daromad qabul qiladi. Jahon bo'ylab eksport 250 mlrd dollarga teng bo'lib, joriy o'sish sur'atlarini va ushbu sektorning jahon iqtisodiyotidagi ahamiyatini hisobga olsak, bu soha yaqin 10-15 yil ichida jahon yalpi ichki mahsulotining 10 foizini tashkil etishi taxmin qilinmoqda.[2]

Ayniqsa, yoshlar uchun bu iqtisodiyotning eng istiqbolli tarmog'i ekanligini inobatga olasak, aholisining 60 foizini 30 yoshgacha bo'lgan bolalar va yoshlar tashkil etuvchi O'zbekiston uchun muhim ahamiyatga ega natijalardandir.[3]

Ammo O'zbekiston yalpi ichki mahsulotida kreativ industriyaning ulushiga doir aniq ma'lumotlar yo'q. Ayni kunga qadar kreativ industriya sohasiga oid 9 563 ta korxonalar ro'yxatga olinib, bu tarmoqqa yakka tartibdagi tadbirkorlarni hisobga olmaganda 84 068 nafar xodim jalb etilgan.[5]

Bundan tashqari, sohadagi barcha korxonalarining 83 foizi yoki 7 931 tasi 9 tagacha ishchisi bo'lgan mikrokorxonalar, xodimlari soni 49 tagacha bo'lgan kichik korxonalar soni esa 1 264 tani, 50 dan ortiq ishchilar mehnat qilayotgan korxonalar soni esa 368 tani tashkil etadi.[5]

Respublikada 205 ta IT-markazlari, 100 dan ortiq dizayn markazlari, 60 ta animatsion suratlar markazlari, 30 ta o‘yinlar ishlab chiqish markazlari va 20 dan ortiq san’at galereyalari mavjud.[4]

Shu bilan bir qatorda respublikada yoshlar uchun qulay shart-sharoit yaratib beradigan rag‘batlantiruvchi omillar va huquqiy jihatdan asoslanuvchi muhit mavjud emasligi, shuningdek, O‘zbekistonda kreativ industriya vakillari uchun amaldagi soliq rejimi asosidagi soliq stavkalarining yuqoriligi, soliq to‘lashning murakkab tartiblari, daromadlarni cheklash va soliq imtiyozlarining yo‘qligi kabi omillar tufayli noqulayliklar ham mavjuddir.

Kreativ iqtisodiyot butun dunyo bo‘ylab 16-29 yoshlilar uchun millionlab ish o‘rinlarini yaratadi. Rivojlangan mamlakatlarda ushbu sektorda bandlikning ulushi qisqa muddatlarda sezilarli ko‘rsatkichlarga erishishi mumkin.

Rossiya Strategik tashabbuslar agentligining ma’lumotlariga ko‘ra, Rossiya Davlat Dumasi kreativ industriyani rivojlantirish to‘g‘risidagi federal qonunni birinchilardan bo‘lib qabul qildi. Bu haqida Agentlik bosh direktori S.Chupsheva joriy yilning 22-may kuni Strategik tashabbuslar agentligi kuzatuv kengashi yig‘ilishida Rossiya Federatsiyasi Prezidenti V.Putinga ma’lum qildi.

Bundan tashqari, Rossiyada kreativ iqtisodiyotning 20 ta yo‘nalishi bo‘yicha talabalarni tayyorlaydigan “Universal universitet” faoliyati yo‘lga qo‘yilgan.

Kreativ iqtisodiyotning o‘sish sur‘ati va jahon iqtisodiyotidagi ahamiyati ta’sirida O‘zbekistonda ilg‘or xorijiy tajribaga asoslangan holda “Kreativ tarmoqlarni rivojlantirish” milliy dasturini ishlab chiqishga undamoqda, dasturda quyidagilar nazarda tutiladi:

- 1) kreativ industriya sohasi vakillari uchun maxsus tashkiliy hududlar, ko‘rgazma maydonchalari va studiyalar tashkil etilish. Bu orqali soha vakillari o‘z asarlarini namoyish etishlari mumkin bo‘ladi;
- 2) ijodiy soha mutaxassislari ishini sezilarli darajada osonlashtiradigan zarur jihozlar, kompyuterlar va dasturiy ta’minotdan foydalanishni ta’minlash orqali ularni qo‘llab-quvvatlash;

- 3) intellektual mulk va g'oyalarni nusxa ko'chirishdan himoya qilishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish. Bunga qonunchilik, patentlash mexanizmlari va maxfiylik qoidalarini takomillashtirish kabilar kiradi;
- 4) ijodiy soha vakillarining malakasini oshirish uchun jahonning yetakchi mutaxassislaridan o'quv dasturlari va mahorat saboqlari o'quv seminarlarini tashkil etish;
- 5) kreativ industriyada startap va loyihalarni rivojlantirish uchun Grantlar va kreditlar taqdim etish jamg'armasini tashkil etish;
- 6) mamlakat ichidagi va xorijdagi ijodiy soha vakillari o'rtasida bilim va tajriba almashish uchun tarmoq platformalarini yaratishga ko'maklashish.

Xulosa. Ma'lumki, hozirda iqtisodiyotni yanada erkinlashtirish, ayniqsa, tadbirkorlik harakatiga keng yo'l ochib berishga jiddiy e'tibor qaratilmoqda. Binobarin, iqtisodiyotning liberallashtirilishi bu davlatni nomarkazlashtirish bo'lib, uning iqtisodiy boshqaruvdagi funksiyalarini o'zini o'zi boshqarish tashkilotlariga, xususiylashtirilayotgan mulk haqiqiy mulkdorlar qo'liga berilishi kerak. Chunki iqtisodiy munosabatlarni tubdan o'zgartirish uchun real shart-sharoitlar yaratishga imkon tug'dirilishi milliy ongning o'sishi va tafakkur taraqqiyotiga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://jadid-media.uz/kreativ-iqtisodiyot-istiqbol-va-muammolar>
"Jadid" gazetasining 2024-yil 5 -apreldagi 15-soni
2. Kurbanova, B., Khurshid, M., & Tokhirjon, S. (2022, May). THE ROLE AND IMPORTANCE OF A SYSTEMATIC APPROACH TO TEACHING IN THE FINE ARTS. In Archive of Conferences (pp. 105-107)
3. Dilorom, N., & Tohirovna, A. Z. (2022). BRAYL NOTA TIZIMINING MUSIQA TA'LIMIDAGI ILK QADAMLARI. Science and innovation, 1(C2), 36-38.

4. Mannopov, S., Karimov, A., Qurbonova, B., & Dilobar, J. (2022, February). THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF MUSIC. In Archive of Conferences (pp. 49-52).